

Razumkov
centre

ОГЛЯД РОБОТИ ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРУ В ТРАВНІ 2025 р.

Червень 2025

ОГЛЯД РОБОТИ ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРУ В ТРАВНІ 2025 р.

Геннадій РЯБЦЕВ,
експерт з питань енергетики Центру Разумкова

Володимир ОМЕЛЬЧЕНКО,
директор енергетичних програм Центру Разумкова (загальна редакція)

У звітному періоді внаслідок дій держави-агресора в Україні **зафіксовано** понад 1 200 порушень функціонування енергетичних мереж, 70 інцидентів у нафтогазовому та 11 – у вугільному секторах. Це ускладнило підготовку об'єктів генерації, видобутку, зберігання, передачі й розподілу до наступного опалювального сезону та актуалізувало завдання забезпечення щільнішого прикриття енергетичної інфраструктури.

Утім, як **свідчать** матеріали проміжного звіту Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України, за кошти, витрачені у 2022-2023 рр. на інженерно-технічний захист енергетичних об'єктів, можна було на комерційній основі «значно збільшити щільність ППО/РЕБ над усією територією України». Депутати вважають, що навіть за наявності коштів усі законтрактовані захисні споруди можна буде звести не раніше 2030 р.

Не менш тривожними є й сумніви народних обранців у спроможності Групи Нафтогаз забезпечити закачування для потреб осінньо-зимового періоду 2025-2026 рр. «понад 4 млрд куб м імпортованого газу за відсутності фінансових ресурсів для цього».

ПІДГОТОВКА ДО НАСТУПНОГО ОПАЛЮВАЛЬНОГО СЕЗОНУ

Кількість повідомлень про підготовку до осінньо-зимового періоду в травні суттєво скоротилася. Про першочергові завдання міжсезоння згадував лише прем'єр після **створення** чергового «Штабу з підготовки об'єктів житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу до осінньо-зимового періоду 2025-2026 рр. та забезпечення його сталого проходження під час воєнного стану» і **представляючи** колективу Групи Нафтогаз нового голову правління. За словами очільника уряду, пріоритетами енергетичної безпеки України на найближчий час є підготовка до сезону, накопичення достатніх запасів газу в підземних сховищах, а також швидке та якісне відновлення енергетичної інфраструктури, пошкодженої російськими ударами. «Світло і тепло повинні бути в оселях усіх українців» – наголосив він.

Не менш лаконічними були в Міненерго, **запевнивши**, що «Антикризовий енергетичний штаб координує всі підготовчі роботи,

усі заплановані заходи реалізуються повним обсягом». Особливу увагу буде **приділено** відновленню об'єктів енергопостачання, зміцненню їхнього інженерно-технічного захисту, передусім у прифронтових регіонах, а також **розвитку** розподіленої потужності й відновлюваних джерел.

У рамках цієї роботи в січні-квітні 2025 р. **введено** в експлуатацію 365 МВт нової генерації, зокрема 94 МВт і 73 МВт, відповідно СЕС і ВЕС.

Утім, останнє викликає все більшу занепокоєність в операторів систем передачі й розподілу, оскільки розміщення на місцях малих енергетичних установок потужністю 1-10 МВт, передусім когенераційних, що працюють на місцевому пальному та приєднані до систем розподілу, підміняється встановленням фотоелектричних панелей без інверторів і систем зберігання енергії.

За останні дев'ять місяців в Україні було введено в експлуатацію майже 1 ГВт СЕС. Це призвело до того, що за малохмарної погоди й температури повітря вище +10°C ціна

електроенергії на ринку «на добу наперед» у денні години, попри обмеження генерації за командами НЕК «Укренерго», падала до нуля. Це не лише дестабілізувало торгівлю, але й загрожувало стабільності системи, оскільки **план** із будівництва 1 ГВт високо-маневреної, насамперед газопоршневої й газотурбінної генерації, досі не виконано, а 0,7 ГВт швидких резервів, **придбаних** на чотирьох спеціальних аукціонах, запрацюють лише після 1 грудня 2026 р.

Тому оператор системи передачі **наголошує**, що швидке зростання кількості та встановленої потужності установок із негарантованою потужністю:

- ✓ не дозволяє балансувати енергетичну систему й забезпечити гарантоване енергопостачання 24/7 унаслідок суттєвої залежності обсягів генерації від сезону, погоди й часу доби;
- ✓ створює надлишок потужності в години меншого споживання, що зумовлює необхідність запровадження обмежень, і, навпаки, вимагає заміщення маневровою генерацією в години пікового навантаження;
- ✓ унеможливорює балансування за рахунок експорту електроенергії через більшу, аніж в Україні, частку станцій на відновлюваних джерелах у структурі генерації щонайменше чотирьох держав-сусідів.

При цьому в травні було вкотре **підкреслено**, що «в українській стороні зберігається велика потреба в отриманні енергетичного обладнання і комплектуючих». Розв'язанню цієї проблеми має **сприяти** діяльність Фонду підтримки енергетики України, що «об'єднав 33 донори з 22 країн, серед яких – держави, приватні компанії, корпорації, міжнародні організації». Однак нестача коштів у ньому становить «близько \$500 млн у заявках, поданих нашими компаніями», за **оцінкою** очільника Міненерго, і €540 млн – за **розрахунками** Секретаріату Енергетичного співтовариства.

ЕНЕРГЕТИЧНИЙ БАЛАНС

У травні нестачі електроенергії в Об'єднаній енергетичній системі України не спостерігалось. Більше того, за малохмарної погоди НЕК «Укренерго» обмежувала виробництво на СЕС через профіцит генерації.

Постачання електроенергії споживачам переривалося лише через негоду. Це відбувалося дев'ять разів, найбільше – 5 травня 2025 р. для 68 населених пунктів у п'яти обл. (причому 11 залишалися без світла на понад добу).

Базову потужність Об'єднаної енергосистеми України забезпечували шість (до 12 травня 2025 р. – п'ять) блоків АЕС, що генерували до 5,3 ГВт енергії. В Міненерго **запевнили**, що графіки планових ремонтів на атомних станціях «розроблено так, щоб мінімізувати можливий дефіцит потужності, та щоб була можливість покривати потреби споживання».

Джерелом маневрової потужності були до десяти енергоблоків ТЕС і ТЕЦ, а також ГЕС і ГАЕС, які спільно виробляли 3,0–3,5 ГВт електроенергії. Потужність генерації на станціях, що використовують відновлювані джерела, становила 1,0–1,2 ГВт.

Генерація на підприємствах ПрАТ «Укргідроенерго» в травні не перевищувала 0,5 ГВт. Рівень водосховищ Дніпра й Дністра відповідав рішенням Міжвідомчої комісії при Державному агентстві водних ресурсів України по встановленню режимів роботи водосховищ. Помітного зростання генерації електроенергії на ГЕС і ГАЕС у червні не очікується, оскільки на рівнинних річках України спостерігається невиражене водопілля з весняною маловодністю й мінімальним рівнем води в літню межень. Востаннє така несприятлива гідрологічна ситуація фіксувалася в Україні у 2020 р.

Частка АЕС у структурі генерації у травні, попри ремонтну кампанію, становила близько 55%. На ТЕС припадало 18–20% виробництва енергії, станції на ВДЕ – 10–12%, ТЕЦ – до 7%, ГЕС – до 6%. У цілому, обсяги генерації в Україні становили близько 10 ГВт щогодини (у 2021 р. – до 15 ГВт).

У звітному періоді, переважно ввечері, вітчизняні споживачі **імпортували** з п'яти сусідніх держав до 90 ГВт год електроенергії на тиждень (в окремі вечірні години, наприклад, о 20:00 5 травня – 1,3 ГВт).

У першій і третій декадах місяця зберігалися сприятливі можливості для комерційного **експорту** до 0,5 ГВт електроенергії до Угорщини й Молдови (до 30 ГВт год

на тиждень). При цьому до завершення ремонту ЛЕП «Ісакча — Вулканешти», розпочатого 22 квітня 2025 р., Україна забезпечує балансування енергетичної системи Молдови.

Запасів вугілля на складах ТЕС і ТЕЦ (2,6 млн т) достатньо для проходження міжсезоння.

Газотранспортна система України функціонувала в нормальному режимі. Номінації замовників послуг бронювання потужності виконувалися повним обсягом.

Добове споживання газу в Україні скоротилося до 25 млн куб. м. Оскільки власний видобуток становив 42-43 млн куб. м, а імпорту з Угорщини, Польщі та Словаччини — до 20 млн куб. м (загалом у травні — 450 млн куб. м), це дозволило щодоби закачувати до підземних сховищ до 40 млн куб. м. Завдяки цьому, запаси газу в них збільшилися до 1,9 млрд куб. м (без урахування 4,1 млрд куб. м газу «довготривалого зберігання» і 0,6 млрд куб. м ресурсу, формально переведеного в категорію «буферний газ»).

Утім, цей показник є нижчим, аніж торік, на 30%, і меншим, аніж у 2015-2018 рр., на третину. Це означає, що до 1 листопада 2025 р. Група Нафтогаз має імпортувати ще 4,0 млрд куб. м газу, а якщо їй не вдасться вберегти свої потужності від подальших руйнувань — 5,0-5,5 млрд куб. м. При цьому наявні в українського енергетичного монополіста фінансові можливості дозволяють за нинішнього рівня цін на газ закупити не більше 2,0 млрд куб. м цього ресурсу.

На відміну від природного газу, нестачі бензину й дизельного пального в Україні не прогнозується. Попри сезонне зростання попиту, пального на ринку достатньо, щоб задовольнити потреби усіх споживачів без винятку.

ФІНАНСОВИЙ СТАН ГАЛУЗІ

В учасників енергетичних ринків досі відсутнє розуміння того, «як борги виникають і як можуть бути погашені». Втім, на думку членів Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України, заборгованість на ринку природного

газу обсягом 145 млрд грн сформувалася «через бездіяльність НКРЕКП» і внаслідок «систематичного порушення» менеджментом НАК «Нафтогаз України» чинних вимог «щодо гарантування безпеки постачання природного газу споживачам».

За висновками Секретаріату Енергетичного співтовариства, енергетичні ринки в Україні не зможуть ефективно працювати, якщо не розв'язати проблему заборгованості. Єдиним способом розв'язання боргової проблеми є забезпечення платоспроможності виробників, постачальників і споживачів, насамперед кінцевих. І хоча Президент України підписав закон, спрямований на покращення платіжної дисципліни на ринку електроенергії, уряд досі не скоротив переліки захищених споживачів, дві третини яких не є підприємствами критичної інфраструктури. Остання новина, що стосується відповідної постанови, датована 26 лютого 2025 р., коли її вчергове доопрацьований проєкт з'явився за офіційному сайті Міненерго.

Між тим, у січні-квітні НЕК «Укренерго» скоротила заборгованість перед учасниками балансуючого ринку до 13,7 млрд грн, а перед «зеленою» генерацією — до 16,3 млрд грн. Водночас учасники ринку електроенергії, насамперед державні, винні НЕК «Укренерго» 38 млрд грн, з яких 12 млрд грн — неплатежі постачальника «останньої надії».

ТРАНЗИТ

У звітному періоді ТОВ «Оператор газотранспортної системи України» забезпечував щоденний транзит до Молдови 1 млн куб. м угорського газу (загалом упродовж травня — 25 млн куб. м). Транспортування російської сировини через Україну було зупинене 1 січня 2025 р.

АТ «Укртранснафта» транспортувала до 30 тис. т російської нафти на добу для НПЗ Словаччини та Угорщини (управляються приватною угорською компанією MOL). Транзит здійснювався південною гілкою МТ «Дружба» (до НПС Феньєслітке й Будковце). З 9 вересня 2024 р. усю нафту, що транспортується за цим маршрутом, MOL Plc. купує на білорусько-українському кордоні.

ЦІНОВА СИТУАЦІЯ

Ціновий **індекс** електроенергії базового навантаження (BASE) на ринку «на добу наперед» (РДН) у травні зріс до 4 471 грн/МВт год, на піку (PEAK) — до 3 619 грн/МВт год (+5% і +4%, порівняно з квітнем). Позапікове (OFFPEAK) навантаження подорожчало до 5323 грн/МВт год (+6%).

Середньозважена **ціна** на внутрішньодобовому ринку (ВДР) становила 4 361 грн/МВт год, на РДН ОЕС України — 4 684 грн/МВт год (+1,7% і +1,6%, порівняно з квітнем).

При цьому через суттєве зростання в денні години генерації електроенергії на СЕС, ціна на неї на ринку «на добу наперед» в Україні та ЄС знижувалася майже до нуля. Щоб компенсувати таке падіння й забезпечити покриття власних затрат, європейські виробники підвищували ціни у вечірні пікові години до €200-250/МВт год. Однак в Україні, через установлені НКРЕКП обмеження, така зміна цінового профілю є неможливою. Це не лише дестабілізує торгівлю, але й щомісячно генерує до 1 млрд грн недоотриманого прибутку на кожну 1 ГВт год, реалізовану на Українській енергетичній біржі.

Третій у 2025 р. аукціон з розподілу річної квоти підтримки для об'єктів електроенергетики, що виробляють електроенергію з інших джерел, **запланований** на 12 травня 2025 р., не **відбувся** через відсутність заявок (як і попередні, для СЕС і ВЕС).

Через відчутну нестачу пропонувань, середньозважена **ціна** червневого ресурсу природного газу за результатами електронних біржових торгів на Українській енергетичній біржі в травні зросла до 18 337 грн/тис. куб. м (+19%, порівняно з квітнем). Водночас **вартість** цього ж ресурсу на ТТФ, приведена до вітчизняного кордону, завершила місяць на позначці 25 852 грн/тис. куб. м (+10%, порівняно з 30 квітня 2025 р.; із ПДВ).

Тарифи ТОВ ГК «Нафтогаз України» на газ для побутових споживачів із 1 червня 2025 р. зросли до 24 450 грн/тис. куб. м (у травні — 21 000 грн/тис. куб. м; із ПДВ). **Ціни** для побутових **споживачів** до 31 жовтня 2025 р. (без консультацій із Секретаріатом Енергетичного Співтовариства) зафіксовані на рівні 7 960 грн/тис. куб. м.

Усі без винятку європейські оператори розпочали закачування природного газу в підземні сховища. Тому заповнення останніх зросло з 39% до 47%, що відповідає 50,1 млрд куб. м (+21% за місяць). Утім, цей **обсяг** є нижчим середнього за останні п'ять років на 18%, і меншим, аніж тогорічний на 25 млрд куб. м (-33%). Не дивно, що ф'ючерсні контракти на його постачання влітку коштують дорожче, аніж зимові 2026 р.

У червні-серпні конкуренція між азійським та європейським ринками за обсяги скрапленого газу зростатиме, адже до 1 листопада 2025 р. сховища ЄС мають бути заповнені на 90% (якщо Єврокомісія не зменшить цей показник до 80%, узгоджених на рівні експертів 8 квітня 2025 р.). Це вже змінило тренд спотових **цін** на цей ресурс на хабі ТТФ, які, знизившись з пікових у цьому році \$635/тис. куб. м до \$380-390/тис. куб. м у квітні, впродовж наступного місяця зросли до \$410-420/тис. куб. м.

Ф'ючерси на енергетичне вугілля Coal (API2) CIF ARA (ARGUS-McCloskey) у травні знизилися до \$96/т (-6%). Пік тому вони становили \$106/т. При цьому запаси вугілля на складах терміналів ARA (Амстердам — Роттердам — Антверпен) не змінилися (3,6 млн т; -25%, порівняно із середньорічною нормою).

Котирування ф'ючерсів на нафту Brent у травні коливалися в межах \$60-67/бар. Поступове зростання видобутку членами ОПЕК та їхня **обіцянка** збільшити квоти в липні на чергові 0,4 млн бар. на добу сприяли формуванню на ринку стійкого низхідного тренду. Усереднені за травень котирування становили \$64,1/бар. (у квітні — \$66,5/бар.), тоді як із початку 2025 р., згідно з торгами за контрактом на різницю цін (CFD), вони **знизилися** на 15,9%.

Якщо липнєве й серпнєве зростання видобутку виявляться більшими, аніж очікували трейдери, перевиробництво сировини **перевищить прогнозовані** на початку року 0,7 млн бар. на добу щонайменше на чверть.

Запровадження з 1 травня 2025 р. обов'язкової наявності в бензині щонайменше 5% біокомпонентів, через дещо вищу (на 1-2%) собівартість виробництва такого продукту, не лише зупинило здешевлення цього виду пального, але й призвело до його подорожчання в окремих мережах. Зростання було б

більшим, якби не відносна **стабілізація** курсу гривні відносно євро на міжбанківському ринку. Завдяки цьому ж, профіцит дизельного пального й вивільнення додаткових обсягів пропан-бутану, що використовують у котельнях Східної Європи, сприяли їхньому подальшому здешевленню.

Станом на 30 травня 2025 р. індикативні **ціни** на бензин А-95 Євро-5, дизельне пальне ДТ Євро-5 і скраплений нафтовий газ ПБА становили, відповідно, 58,87 грн/л; 52,60 грн/л і 34,85 грн/л (+0,4%; -1,7% і -1,3% за місяць).

Пального на ринку достатньо, в т. ч. для задоволення потреб українських аграріїв.

ЗМІНИ В НОРМАТИВНІЙ БАЗІ

Кабінет Міністрів України:

- ✓ **утворив** Штаб з підготовки об'єктів житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу до осінньо-зимового періоду 2025-2026 рр. та забезпечення сталого його проходження під час воєнного стану. Штаб створено як тимчасовий консультативно-дорадчий орган Кабінету Міністрів України з метою оперативного розв'язання наявних проблемних питань, координації дій із відновлення зруйнованих/пошкоджених об'єктів, управління резервом обладнання та матеріалів, необхідних для використання у разі виникнення надзвичайних ситуацій, забезпечення споживачів якісними комунальними послугами, удосконалення системи розрахунків між споживачем та надавачем послуг, сприяння укладенню договорів на постачання природного газу між підприємствами теплопостачання й постачальниками природного газу;
- ✓ **затвердив** план дій для подолання кризової ситуації на ринку нафти та нафтопродуктів України, розроблення якого передбачено п. 5 ч. II ст. 4 **Закону** України «Про мінімальні запаси нафти та нафтопродуктів». При цьому ознакою виникнення кризової ситуації рівня надзвичайної ситуації визначено досягнення обсягом комерційних запасів одного чи декількох продуктів (нафти сирової, конденсату газового, бензину моторного,

пального дизельного, газу скрапленого), рівня, що покриває (забезпечує) сім і менше днів щодобового обсягу його (їхнього) споживання (реалізації), яке спостерігається протягом трьох календарних днів;

- ✓ **змінив** статут ДП «Енергоринок» і положення про його наглядову раду, доповнивши їх, зокрема, завданнями про «значне поліпшення стану справ із розрахунками за енергоресурси, повне погашення заборгованості, що утворилася на гуртовому ринку електроенергії України», положеннями про «розмір і порядок формування статутного капіталу», та уточнивши функції й повноваження членів наглядової ради;
 - ✓ **утворив** Міжвідомчу робочу групу з питань моніторингу виконання Національного **плану** з енергетики та клімату на період до 2030 р.;
 - ✓ **створив** Інформаційну базу даних споживання природного газу, що забезпечуватиме контроль його використання, автоматизований облік споживачів, обсягів спожитого (відібраного) ними природного газу, а також пов'язаних з ними суб'єктів ринку. Адміністратором бази визначено ТОВ «Оператор ГТС України»;
 - ✓ **дозволив** розміщення технічних засобів електронних комунікацій на елементах інфраструктури об'єкта електроенергетики, з метою надання електронних комунікаційних послуг для задоволення потреб військових формувань, без попереднього звернення до власника, розроблення й видачі технічних умов, проєктної документації та до укладення договору з доступу.
- НКРЕКП:
- ✓ **затвердила** поданий НЕК «Укренерго» Звіт з оцінки відповідності (достатності) генеруючих потужностей для покриття прогнозованого попиту на електроенергію та забезпечення необхідного резерву у 2024 р.;
 - ✓ попри численні звернення генеруючих компаній, **продовжила** ще на пів року **встановлені** із 31 травня 2024 р. фіксовані

максимальні й мінімальні граничні ціни на ринку «на добу наперед», внутрішньо-добовому й балансуєчному ринках;

- ✓ **погодила** здійснення розподілу гарантованої потужності на місячний період у точках міждержавного з'єднання Гребеники (вхід, Республіка Молдова – Україна), Каушани (вихід, Україна – Республіка Молдова), Орлівка/Ісакча (вхід, Румунія – Україна) шляхом проведення в червні-жовтні 2025 р. на платформі RBP аукціонів розподілу потужності для послуг транспортування, які надає ТОВ «Оператор ГТС України» спільно з операторами газотранспортних систем Греції, Болгарії, Румунії й Молдови;
- ✓ погоджене НКРЕКП рішення операторів ГТС дозволить залучити вільну потужність Трансбалканського трубопроводу для імпорту до 3 млн куб. м природного газу на добу за конкурентним тарифом (зі знижкою у 25%). До нього використання трубопроводу, що забезпечує доступ до грецьких LNG-терміналів, було не вигідним, оскільки передбачало одночасне застосування п'яти регульованих тарифів;
- ✓ **уточнила методик**у розрахунку маржинальних цін балансуєчої електроенергії й цін її небалансу;
- ✓ **затвердила** План розвитку газотранспортної системи на 2025–2034 рр., поданий ТОВ «Оператор ГТС України»;
- ✓ **зобов'язала** замовників послуг передачі електроенергії й транспортування природного газу надавати операторам систем передачі ACER чи ECRB-код;
- ✓ **доповнила** **Порядок** контролю за дотриманням ліцензіатами, що провадять діяльність у сферах енергетики та комунальних послуг, законодавства у відповідних сферах та Ліцензійних умов Методикою визначення сум додатково отриманого або недоотриманого доходу від здійснення діяльності зі зберігання (закачування, відбору) природного газу, а також **уточненням** дати отримання акта про відмову в проведенні перевірки;
- ✓ **привела** Ліцензійні **умови** провадження господарської діяльності зі зберігання енергії у відповідність до вимог **закону**, в частині **провадження** виробниками електроенергії діяльності зі зберігання електроенергії без отримання відповідної ліцензії;
- ✓ **привела** Ліцензійні **умови** провадження господарської діяльності у сфері теплопостачання у відповідність до **закону** щодо **удосконалення** окремих положень, пов'язаних із веденням господарської діяльності та дією воєнного стану в Україні;
- ✓ **визначила** перелік питань, що розглядаються оператором системи передачі під час опрацювання проєктів планів розвитку систем розподілу; порядок подання цього документа на розгляд Держенергонагляду; перелік інформації, яку він має містити; а також вимоги щодо оприлюднення операторами системи розподілу інформації про закупівлю обладнання, матеріалів, робіт і послуг;
- ✓ **змінила** **Кодекс** системи передачі:
 - уточнивши: значення термінів і скорочень; типи коригувальних дій, що має застосовувати оператор системи передачі, порядок їхньої підготовки та здійснення; план гарантування безпеки для захисту критичної інфраструктури; зміст операційних угод; критерії оцінки якості частоти; структуру регулювання частоти та потужності, структуру відповідальності за процес регулювання; вимоги до процесу й резерву відновлення частоти; порядок роботи системи передачі в аварійних режимах та у режимі відновлення; вимоги до моніторингу надання допоміжних послуг; порядок обміну інформацією між оператором системи передачі, ENTSO-E, регіональним координаційним центром, Координаційною групою з безпеки постачання; порядок випробувань із перевірки базового навантаження;
 - додавши глави, що визначають: зміст надзвичайної ситуації в ОЕС України та заходи з її подолання, зміст обміну резервами потужності, відповідні процеси й процедури; порядок регіонального

розрахунку пропускної спроможності; процес складання графіків; процедуру регіональної координації відключень; процедури регіонального співробітництва, скоординованої переддиспетчеризації й зустрічної торгівлі, співробітництва між операторами систем передачі в підготовці персоналу, відповідального за роботу в реальному часі;

- ✓ **затвердила** Порядок агрегації інсайдерської інформації на гуртовому енергетичному ринку та її оприлюднення.

ЗВІТ ТИМЧАСОВОЇ СЛІДЧОЇ КОМІСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Верховна Рада України **ухвалила** попередній **звіт** Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих фактів порушення законодавства України при формуванні та реалізації цінової й тарифної політики у сферах енергетики та комунальних послуг.

Члени комісії прийшли, зокрема, до таких висновків.

1. Підвищення ціни на електроенергію у травні 2023 р. та травні 2024 р. здійснювалося без належного економічного обґрунтування та з порушенням чинного законодавства України.

2. Враховуючи домінуюче становище на ринку АТ «НАЕК «Енергоатом» і ПрАТ «Укргідроенерго», ціна на електроенергію для побутових споживачів не може відповідати ринковій ціні, а має визначатися «згідно із законодавством».

3. Через бездіяльність НКРЕКП на ринку природного газу, в його суб'єктів виникла заборгованість, покриття якої має здійснюватися з державного бюджету.

4. Установлений Кабінетом Міністрів України рівень ціни на газ власного видобутку АТ «Укргазвидобування» для потреб населення розміром 7240 грн/тис. куб. м не лише відповідає економічно обґрунтованому рівню відповідно до законодавства, а й забезпечує додаткові нерозподілені залишки прибутку та амортизації (у січні-вересні 2024 р. — 2 476 грн/тис. куб. м).

5. Ціни на природний газ для побутових споживачів були встановлені з порушенням чинного законодавства.

6. В Україні відбувалася закупівля імпортованого природного газу за завищеними цінами з одночасним відшкодуванням завищених витрат АТ «НАК «Нафтогаз України» за рахунок державного бюджету.

7. АТ «Оператор ринку» не повідомляв Антимонопольний комітет України про виявлені порушення чинних правил учасниками ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку, про випадки негативного впливу їхніх дій та/чи бездіяльності на результати торгів.

8. Менеджмент АТ «НАК «Нафтогаз України» систематично порушує чинні вимоги щодо гарантування безпеки постачання природного газу споживачам, що, зокрема, призвело:

- ✓ до можливого завдання збитків державі на 5 млрд грн; виникнення загрози порушення технологічних режимів роботи підземних сховищ і зменшення запасів «буферного» газу; необхідності закачування для потреб осінньо-зимового періоду 2025-2026 рр. на понад 4 млрд куб. м імпортованого газу за відсутності фінансових ресурсів для цього;
- ✓ до формування й нарощення взаємної заборгованості в учасників ринку природного газу; накопичення кредитних збитків за природний газ на 145 млрд грн, внаслідок чого державний бюджет не отримав зазначені кошти у вигляді дивідендів.

9. Управління АТ «НАК «Нафтогаз України» здійснюється без належного контролю з боку єдиного акціонера — Кабінету Міністрів України та з ознаками порушення Міжнародних стандартів фінансової звітності.

10. Споруджені операторами критичної інфраструктури інженерні споруди забезпечили достатній рівень захисту, тоді як при підготовці централізованої програми будівництва захисту об'єктів енергетичної інфраструктури не були оцінені всі наявні альтернативи. За

витрачені у 2022–2023 рр. кошти можна було на комерційній основі забезпечити постачання засобів активного захисту, значно збільшивши щільність ППО/РЕБ над усією територією України.

11. Для захисних споруд, що будувалися на земельних ділянках «поряд» із підстанціями ПрАТ «НЕК «Укренерго», досі не розв'язано питання землевідведення та отримання містобудівних умов.

12. Розцінки на будівельних об'єктах ПрАТ «НЕК «Укренерго» відповідають ринковим, тоді як на об'єктах Держвідновлення є вищими за ринкові у 3–4 рази.

13. Навіть якщо профінансувати програму захисту об'єктів енергетики повним обсягом, усі законтрактовані об'єкти можна буде побудувати не раніше 2030 р.

ПРОЄКТИ ТА НАМІРИ

У Верховній Раді України зареєстровано:

- ✓ президентський [законопроект](#) про ратифікацію Грантової угоди про надання технічної допомоги для інвестицій та закупівель «Рішення для відновлюваної енергетики (RES)» між Україною та Європейським інвестиційним банком. Загальний обсяг залучення грантових коштів для реалізації проєкту становить €16,5 млн;
- ✓ підтриманий профільним комітетом [законопроект](#), спрямований на вдосконалення конкурентних умов виробництва електроенергії з альтернативних джерел, що передбачає: впровадження до 31 грудня 2029 р. механізму підтримки для переможців аукціонів із розподілу квот підтримки відновлюваної енергетики у вигляді «чистої» премії замість контрактів на різницю; застосування фінансового забезпечення, наданого безпосередньо Гарантованому покупцю, як додаткової альтернативи банківській гарантії; продовження до 31 грудня 2034 р. терміну дії аукціонів з розподілу квот підтримки; зниження фінансового навантаження на учасників аукціону шляхом зменшення розміру банківської гарантії: до укладення договору переможця аукціону з Гарантованим

покупцем — з €15 до €10 за 1 кВт; при продовженні строку будівництва та введення об'єкта в експлуатацію — з €30 до €10 за 1 кВт; застосування допустимого відхилення фактичної встановленої потужності об'єкта в межах 10% відносно потужності, щодо якої переможець аукціону набув право на підтримку, з одночасним обмеженням обсягу надання послуги за механізмом ринкової премії відповідно до набутої потужності; сприяння визнанню українських гарантій походження в ЄС; забезпечення можливості приєднання установок зберігання енергії до мереж у рамках механізму «cable pooling». Утім, профільне міністерство [вважає](#) голосування за цей документ передчасним. На його думку, «зараз завершується робота над об'єднанням ринків електроенергії України та ЄС. І, відповідно, впровадження цього інтеграційного пакета також спрямоване на здійснення економічно ефективного підходу до використання чистих і сталих джерел енергії. У цьому зв'язку Міністерство енергетики не підтримує цей законопроект і пропонує повернутись до його розгляду після прийняття законопроекту про об'єднання ринків».

Міненерго оприлюднило доопрацьовані:

- ✓ [проєкти](#) Водневої стратегії України на період до 2050 р. та звіту про його стратегічну екологічну оцінку;
- ✓ [проєкт](#) Наказу «Про затвердження Інструкції з оперативного інформування та проведення службових розслідувань щодо пожеж, які сталися на об'єктах суб'єктів господарювання паливно-енергетичного комплексу».

НКРЕКП оприлюднила проєкти:

- ✓ [постанови](#), спрямованої на узгодження [Методики](#) визначення та розрахунку тарифів на послуги зберігання (закачування, відбору) природного газу щодо газосховищ, до яких застосовується режим регульованого доступу, з [Методикою](#) визначення сум додатково отриманого або недоотриманого доходу від здійснення діяльності зі зберігання (закачування, відбору) природного газу;

- ✓ **постанови**, спрямованої на уточнення **Правил** ринку в частині надання допоміжних послуг за результатами спеціальних аукціонів;
- ✓ **постанови**, що зобов'язує учасників ринку електроенергії подавати форми звітності через автоматизований модуль збору звітності;
- ✓ **постанови**, що доповнює **Порядок** контролю за дотриманням ліцензіатами, що провадять діяльність у сферах енергетики та комунальних послуг, законодавства у відповідних сферах та ліцензійних умов, Методикою визначення сум додатково отриманого або недоотриманого доходу від здійснення діяльності із транспортування природного газу для оператора газотранспортної системи, який перейшов на стимулююче регулювання;
- ✓ **постанови**, що визначає проведення Адміністратором комерційного обліку щоденної сертифікації даних комерційного обліку електроенергії із застосуванням автоматизованої платформи обміну та обробки даних (Датахаб);
- ✓ **постанови**, що змінює **Кодекс** комерційного обліку електроенергії в частині укладення й затвердження форм договорів про інформаційну взаємодію та надання послуг комерційного обліку; урегулювання особливостей комерційного обліку у випадку приєднання в одній точці декількох електроустановок; організації комерційного обліку до/з установок зберігання енергії для виробників, яким встановлено «зелений» тариф, тих, які за результатами аукціону, набули право на підтримку й тих, які її не мають;
- ✓ **постанови**, що враховує особливості діяльності прифронтових операторів систем розподілу в Методиці визначення сум надлишково отриманого або недоотриманого доходу, від здійснення ліцензованої діяльності з розподілу електроенергії для операторів систем розподілу, які перейшли на стимулююче регулювання;
- ✓ **постанови**, спрямованої на приведення **Порядку** функціонування платформ інсайдерської інформації у відповідність до вимог **закону**;
- ✓ **постанови**, спрямованої на приведення **Методики** (порядку) формування плати за приєднання до системи передачі та системи розподілу у відповідність до вимог **закону** в частині визначення вартості стандартного приєднання, приєднання електроустановок до системи передачі, нестандартного приєднання для замовників послуги з нестандартного приєднання електроустановок потужністю понад 1 МВт, які мають намір реалізувати право проєктувати обладнання електричних мереж, виконувати будівельно-монтажні, пусконаладжувальні роботи лінійної частини приєднання та/або роботи зі створення потужності;
- ✓ **постанови**, спрямованої на приведення **Кодексу** систем розподілу у відповідність до вимог **закону** в частині визначення технічних параметрів і ступенів потужності стандартного приєднання, максимальної потужності приєднання електроустановок до системи розподілу з урахуванням напруги в точці приєднання; права замовника послуги з нестандартного приєднання електроустановок потужністю понад 1 МВт проєктувати обладнання електричних мереж, виконувати будівельно-монтажні, пусконаладжувальні роботи лінійної частини приєднання та/або роботи зі створення потужності; спільного використання, можливості приєднання в одній точці декількох електроустановок; права виробника, який під'єднав установку зберігання енергії до власних мереж, здійснювати відбір електроенергії як від власних генеруючих установок, так і з ОЕС України; порядку продовження терміну чинності технічних умов; публікації інформації про систему розподілу в геоінформаційній системі;
- ✓ **постанови**, спрямованої на приведення **Кодексу** системи передачі у відповідність до вимог **закону** в частині бронювання потужності для приєднання до системи передачі ВЕС потужністю більше, ніж 20 МВт; введення попередньої плати для приєднання електроустановок до системи передачі; спільного використання

приєднання, можливості приєднання в одній точці декількох електроустановок; реалізація права виробника електроенергії, який під'єднав установку зберігання енергії до власних мереж, здійснювати відбір електроенергії як від власних генеруючих установок, так і з ОЕС України; порядку продовження терміну чинності технічних умов; публікації інформації про систему передачі в геоінформаційній системі;

- ✓ **постанови**, спрямованої на приведення **Порядку** здійснення процедури сертифікації оператора газотранспортної системи й **Порядку** здійснення процедури сертифікації оператора газосховища у відповідність до вимог **закону**.

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Верховна Рада України **ратифікувала Угоду** між урядом України та урядом Сполучених Штатів Америки про створення Американсько-українського інвестиційного фонду відбудови, констатувавши, що станом на момент ратифікації не отримала тексти Угоди про обмежене партнерство, інших угод, укладення яких обумовлено цією Угодою. Ратифікований документ, зокрема, надає фондові першочергове право на «інвестиційні можливості» й «купівлю видобутку», зокрема енергетичних природних ресурсів.

Галузеві об'єднання **закликали** уряд ініціювати діалог з Європейською комісією в частині відтермінування запровадження в Україні механізму вуглецевого коригування імпорту (СВАМ), що має запрацювати з 1 січня 2026 р. Зокрема, Український союз промисловців і підприємців **вважає**, що запровадження додаткового мита за викиди CO₂ є «прямим ударом по конкурентоспроможності українського експорту». Федерація роботодавців України **наголошує**, що запровадження СВАМ призведе до зменшення експорту на \$1,8 млрд. В Асоціації професіоналів докільля **підкреслили**, що «під дію механізму потрапляють саме ті галузі, які складають основу українського експорту, є одними з найбільших роботодавців у регіонах і наразі не мають фізичної можливості модернізуватися». Провідне об'єднання енергетичних компаній України Energy Club уже **отримало** відповідь від Міненерго на своє звернення з цього питання, в якій профільне міністерство висловило «глибоке занепокоєння

потенційним негативним впливом СВАМ на українську економіку та енергетичний сектор, особливо в умовах російської агресії», та ініціювало підготовку офіційного звернення до Європейської комісії та Секретаріату Енергетичного Співтовариства, з проханням про тимчасове звільнення електроенергетичного комплексу України від СВАМ на час дії воєнного стану.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ Й РЕКОМЕНДАЦІЇ

Напружені підготовка й проведення двосторонніх зустрічей із питань скринінгу «асквіс» з Україною, сформули стійке відчуття, що проблеми енергетичного сектору відсутні на другий план. Якщо два місяці тому наступний опалювальний сезон був темою номер два, то тепер організацію всіх підготовчих і відновлюваних робіт покладено на Антикризисний енергетичний штаб, діяльність якого особливо не афішується.

Це не виглядало б настільки тривожно, якби Кабінет Міністрів надавав переваги реактивному управлінню шляхом надання доручень, а не оперативному плануванню свого функціонування (про що, зокрема, свідчить **утворення** ще одного «штабу» для «забезпечення сталого проходження опалювального сезону»). У зв'язку з цим виникає сумнів у спроможності уряду **організувати** «вчасне проведення ремонтів та відновлювальних робіт на потужностях, які були пошкоджені російськими атаками», якісну реалізацію ремонтної кампанії на українських АЕС і поповнення підземних газових сховищ за суттєвої нестачі коштів, яку **визнають** навіть у профільному міністерстві. Певно, саме цим зумовлена переговорна активність керівництва Міненерго, яке майже не щодня зустрічається зі своїми колегами з держав-членів ЄС і представниками міжнародних фінансових організацій.

Між тим, завдання на міжсезоння залишаються сталими:

1. Гарантування фізичної й кібернетичної безпеки критичної енергетичної інфраструктури України. Ідеться про активний і пасивний захист від подальших атак, особливо ключових вузлів системи.

2. Прискорення постачання обладнання для ремонту й відновлення енергетичних об'єктів, зокрема шляхом подальшого

спрощення імпорту та чіткого визначення пріоритетних потреб.

3. Розміщення на місцях малих енергетичних установок із гарантованою потужністю 1-10 МВт, передусім когенераційних, що працюють на місцевому пальному та приєднані до систем розподілу. Особливу увагу варто приділити енергозабезпеченню мереж мобільного зв'язку, систем водопостачання й водовідведення.

4. Уведення в експлуатацію всіх 280 когенераційних установок і 145 блочно-модульних котелень, [наданих](#) Україні на безоплатній основі ще торік.

5. [Спрощення](#) процедур приєднання нових енергетичних об'єктів до електричних і теплових мереж.

6. [Скорочення](#) переліків захищених споживачів, дві третини яких не є підприємствами критичної інфраструктури.

7. Забезпечення контрольованих урядом і представниками держави в наглядовій раді Групи Нафтогаз постачань, щонайменше 4,5 млрд куб. м природного газу з ЄС, зокрема

через Трансбалканський коридор, із метою якомога швидшого наповнення підземних сховищ.

8. Зняття організаційних обмежень на міждержавних перетинах, підвищення [встановлених](#) із 31 травня 2024 р. фіксованих максимальних граничних [цін](#) на ринку «на добу наперед», внутрішньодобовому й балансуочому ринках.

9. Стимулювання споживачів до енергозаощадження, зокрема шляхом установлення тарифу, що гарантує певний обсяг споживання за субсидованою ставкою, після чого споживач має платити вищу ціну.

10. Забезпечення постачання, передусім у найбільш постраждалих регіонах, невеликих когенераційних установок, котлів на скрапленому нафтовому газі, дровах та вугіллі з формування необхідних запасів пального для їхнього живлення.

11. Стимулювання інтересу бізнесу до підвищення власної енергетичної автономності (за перші три місяці 2025 р. підприємці подали заявок лише на 5,3 млрд грн, тоді як за три попередні — на 31,1 млрд).

